

מלאך ברכבת התחתית

Category: בראשית, ויחי

מפגש מזדמן במהלך פעילות 'מבצעים' בן בנות חב"דיות לשחקן הוליוודי יהודי סגר מעגל מדהים כשהתברר שאביה של אחת הבנות פגש אותו באקראי לפני 40 שנה, ואף חגג לו בר-מצווה. ממפגש אחר, שקרה לפני אלפי שנים בין יוסף למלאך אנו לומדים שבידינו למצוא 'באקראי' יהודי טועה, ולשנות את חייו לעד.

ממפגש ברחוב לחגיגת בר-מצווה

באחד מימי החנוכה של שנת 2017, שתי בנות חב"דיות בניו-יורק יצאו לזכות יהודים ברכבת התחתית של ניו-יורק, ה'סבואל' המפורסמת. בידיהן ערכות של חנוכה, והן חיפשו נוסעים יהודיים והציעו להם חנוכייה ונרות כדי שבבואם לביתם יקיימו את מצוות הדלקת נר חנוכה.

אם היו נוסעים שהשיבו שיש להם מנורה משלהם, או אז הציעו הבנות דמי חנוכה משוקולד או סביבונים וכו', בפרט אם פגשו משפחה עם ילדים.

באחת התחנות, בעודן ממתנינות לרכבת הבאה, אחת הבנות שמעה מישהי שאומרת לחברתה: "הו, תראי מי נמצא כאן; זה שחקן מפורסם מהוליווד". הבחורה החב"דית רצתה לדעת אם הוא יהודי, אז היא שאלה אותה איך קוראים לו. היא ענתה לה לייב שרייבר Schrieber Liev.

כשהבת החב"דית שמעה את שמו, היא נגשה אליו והציגה את עצמה. שמה בונה לאסקי. הוא מיד חייד ואמר שהוא זוכר היטב את אביה. הם ניהלו שיחה ידידותית, וכל אלו שעמדו בתחנה תמחו מה פתאום אותו שחקן מפורסם מאריך בשיחה עם בת חב"דית מקראון הייטס.

ביום שישי אחה"צ של אביב 1976, בחור ישיבה בשם אריה לסקי היה בדרכו חזרה עם טנק המבצעים ממנהטן לקראון הייטס.

באחד הרמזורים הוא זיהה אם ובת הולכים ברחוב, והיה נדמה לו שהן יהודיות. הוא ירד מהטנק ופנה לילדה בת השמונה כדי להציע לה נרות שבת, ואמר לה: "זה דבר מאוד יפה שילדה תדליק נרות שבת".

פתאום הוא שומע צעקה: "אני בן" הוא התנצל, וכך נוצר קשר בין הילד עם השערות הארוכות שנראה כמו בת [?] הוגי שרייבר [?] ואמו, עם הבחור אריה לסקי. אריה התחיל להזמין אותו לשל"ה בימי רביעי, מה שנקרא "מיטוואך שעה".

של"ה זה ראשי-תיבות: "שיעורי לימוד הדת". בחודש אדר ב' של שנת ת"ש, ממש באותם ימים

שהרבי הקודם הגיע לארצות הברית, נחקק במדינת ניו יורק חוק שמעניק רשות להפסיק שעה אחת משעות הלימודים, פעם בשבוע בבתי ספר העממיים, ולהקדישה ללימודי דת.

בזמנו, הרבי הקודם הטיל על חתנו, הרבי, לנצל את החוק הזה בשביל ילדי ישראל. הילדים היו צריכים לצאת משטח בית הספר, לצעוד לבית כנסת קרוב וכיוצא בזה, ושם בחורים היו באים ולומדים איתם את יסודות היהדות, בדומה ל'היברו-סקול'.

אריה לסקי הזמין את מיודענו בן ה-8 שיבוא ל'מיטוואך שעה', ובזכות זה הוא הגיע גם ל-770. הוא זכה לראות את הרבי, וגם קיבל מטבעות לצדקה כפי שהרבי נהג לתת לילדים לפני גיל בר מצווה. לסקי זוכר שפעם ב-770 מישהו צעק לו: מתי אתה עושה לו 'אפשערניש' אריה התיידד עם המשפחה.

באותה תקופה הילד חי עם אמו באיסט סייד של מנהטן, בדירה ענייה מאוד, שלעיתים לא היה שם חשמל ולא מים חמים. לסקי אפילו דאג לילד שילך בקיץ של שנת 1976 לקעמפ גן ישראל בהרי ניו יורק. ואז לסקי עבר לישיבה במוריסטאון, והקשר עם הילד נפסק.

עברו שנים ספורות, לסקי יושב ולומד ב-770, ולפתע נכנס מישהו ומספר לו שהוא פגש במנהטן ילד בן שלוש עשרה נבון מאוד שאמר לו שיש לו חסיד, "ביג ברודער" (אח גדול) בשם אריה לסקי. הילד גם נתן לו מספר טלפון שאפשר ליצור איתו קשר. המספר היה של הסבא והסבתא היהודיים של שרייבר, שהם אלו שגידלו אותו.

לסקי יצר איתם קשר מידי, והציע לעשות לילד בר מצוה. אבל הסבא, שהיה קומוניסט, אמר: "בר מצווה ב' בשום אופן". הסבא חזר ואמר לו: "לנכד שלי לא יהיה בר מצוה". יום אחד, לסקי הציע לסבא שאולי במקום בר מצווה הוא ייקח את הנכד ל-770, כדי שיקבל עליה לתורה במניין של הרבי. להפתעתו, לכך הסבא הסכים. בר מצווה לא, אבל עליה לתורה ב-770 זה כן.

כמה ימים לאחר מכן הוא הגיע ביחד עם הסבא וקיבל עליה בקריאת התורה בבוקר, לפני העלייה של הרבי. לסקי גם ארגן לו מסיבה קטנה, אבל הזהיר את כל הבחורים שעסקו בזה שאף אחד לא יזכיר חס ושלוש את המילים 'בר מצווה'.

ואכן, אחרי המניין של הרבי, הבחורים נשאו אותו על כתפיים ורקדו איתו. הסבא עמד ובכה מהתרגשות. לסקי מוסיף, שבגלל שלא רצה לשוות לזה צביון של 'בר מצווה' הוא לא צילם תמונות מהאירוע. תקופה קצרה לאחר מכן נותק הקשר.

בישראל פועל ארגון "חב"ד למען ילדי צ'רנוביל". זה ארגון שבהוראת הרבי הציל יותר מאלף ילדים יהודיים מאזור האסון בצ'רנוביל, אחרי הדליפה של הכור האטומי במקום בסוף שנות ה-80. לפני כמה שנים הארגון הזה ערך דינר כדי לאסוף כסף עבור אותם ילדים.

אורח הכבוד בדינר היה לא אחר מאשר אותו 'הוגי', שבינתיים החליף את שמו הפרטי ל'לייב שרייבר'. בנאום שלו הוא סיפר על החסיד 'ביג ברודער' בשם אריה לסקי.

ובחג החנוכה, ברכבת התחתית בניו-יורק, הבת של אריה לסקי פגשה את אותו ילד עם השערות הארוכות, שאביה דאג שהוא יעלה לתורה במניין של הרבי.

מי 'דאג' שיוסף ירד למצרים?

אנו קוראים השבוע את פרשת ויחי. ממש בסוף הפרשה, אחרי פטירת יעקב, יוסף שוב אומר לאחיו: "אתם חשבתם עלי רעה אלקים חשבה לטובה" להחיות עם רב" (ויחי נ, כ). הוא שוב חוזר ואומר שהכול מאת ה'.

כשאנשים לומדים את זה הם טוענים: בטח! אחרי שהוא נהיה מושל מצרים הוא יכול לומר שהכול מאת ה'! אבל מה היה קורה אם היה פוגש את אחיו כשהוא בכלא? גם אז הוא היה אומר שהכול מאת ה'!?

התשובה היא שאכן, כך היה. העובדה שיוסף לא איבד את תקוותו ותמיד היה אופטימי, נבעה מאמונתו שהכול מיד ה'. הרבי אומר, שיוסף ראה שאכן הוא נמכר לעבד, אבל מצא חן בעיני פוטיפר עד שנתמנה על-ידו להיות האחראי על כל עניני הבית: "ויפקידהו על ביתו וכל יש לו נתן בידו" (וישב לט, ד).

גם כשנזרק אל הבור, ולכאורה נפל מן הפח אל הפחת, הוא לא התייאש. כי כשהוא הגיע לבית סוהר, הוא מצא חן בעיני שר בית הסוהר: "ויתן שר בית הסוהר ביד יוסף את כל האסירים" (לט, יב).

משם הסיק יוסף שהמצב בו הוא נתון הוא לא עונש, אלא שליחות אלוקית למטרה חשובה מאוד שהוא עדיין לא ידע מה היא.

ויש לומר שעוד לפני כן, כשמתבוננים איך הכול התחיל, מגלים כבר שם את יד ה'. בתחילת פרשת וישב מסופר: "וילכו אחיו לרעות" בשכם", ואז יעקב פנה ליוסף ואמר לו: "לך נא ראה את שלום אחיך". נשאלת השאלה, מדוע יעקב דאג לשלום, שרצה לשלוח את יוסף לבדוק מה קורה איתם. אומר התרגום ירושלמי, שבשכם התרחש כל הסיפור עם דינה, ויעקב דאג שאולי תושבי שכם יבואו לנקום בבניו על הריגת חמור ושכם ושאר העיר.

יוסף ענה: "הנני", והלך לשכם, אבל לא מצא את אחיו שם. ואז התורה כותבת משהו בלתי רגיל: "וימצאהו איש והנה תועה בשדה וישאלהו מה תבקש" (וישב יג-טז). מצא אותו איש, ושאל את יוסף את מי אתה מחפש.

בדרך כלל, אם מישהו מחפש משהו, הוא זה שפונה לעובר אורח, ל'איש', ושואל אותו האם הוא יכול לעזור לו למצוא את מבוקשו. היה מתאים יותר שיוסף הוא זה שימצא את האיש ושאל אותו אולי הוא יודע איפה אחיו. אבל לא זה מה שקרה פה. להיפך, האיש מצא את יוסף, ופנה אליו ושאל אותו "מה תבקש".

יוסף ענה לו: "את אחי אנכי מבקש, הגידה נא לי איפה הם רועים". האיש ענה לו שהם נסעו לדותן. אומר התרגום ירושלמי, ש'האיש' סיפר לו שאחיו אכן שמעו שהמקומיים רוצים להתקיף אותם בשכם, ולכן הם נסעו לדותן. יוסף הלך אחריהם לדותן והשאר היסטוריה.

נשאלת השאלה, מי הוא אותו 'איש' ששינה את כל ההיסטוריה של העם היהודי? בפשטות, אם יוסף לא היה מוצא אותם הוא היה חוזר אל יעקב אביו, והיינו חוסכים לעצמנו את גלות מצרים.

אומר רש"י, שאותו איש היה המלאך גבריאל, והרמב"ן מפרש: "ויאריך הכתוב בזה להגיד כי סיבות רבות באו אליו שהיה ראוי לחזור וללהודיענו עוד כי הגזרה אמתה זמן לו הקב"ה מורה דרך שלא מדעתו להביאו בידם, ולזה נתכוונו רבותינו באמרם כי האישים האלה הם מלאכים שלא על חנם היה כל הסיפור הזה אלא להודיענו כי עצת ה' היא תקום".

הרמב"ן אומר כאן, שאותו 'איש' נשלח על-ידי הקב"ה כדי לכוון את יוסף שימצא את אחיו כדי שתהיה גלות מצרים וכו'.

למצוא את האח ה'תועה'

אריה לסקי היה אותו 'איש', אותו מלאך שביום שישי אחרי הצהריים חיפש את הילד היהודי בן השמונה עם השערות הארוכות.

לא הילד ולא אמו חיפשו מישהו. הם הלכו לדרכם, אבל אז "וימצאהו איש והנה תועה בשדה" הילד היהודי אבוד בשדה, שמסמל בחסידות את "עשיו איש שדה". ושם פוגש אותו האיש, ואומר לו "מה תבקש?", מה הוא צריך לבקש, ואיפה הוא ימצא את זה.

עברו ארבעים שנה, ו"מגלגלין זכות על ידי זכאי". הבת של אותו 'איש' היא זו שעכשיו 'מחפשת' את שרייבר ומזכירה לו שוב שהיום חג החנוכה וצריך להדליק נרות.

כל אחד ואחת מאתנו יכולים להיות אותו 'איש' שפוגש יהודי "תועה בשדה", בעולם הגדול והוא מספר לו "מה תבקש"; מגלה לו מה הוא באמת מחפש. נדמה לו שהוא רוצה להיות שחקן בהוליווד, אבל מה שהוא באמת מחפש זו חנוכייה עם הנרות כדי להדליק נרות חנוכה.

לעזור ליהודי אחר זוהי ההזדמנות שלך להיות ה'איש' המלאך.